

Prezentácia politických subjektov vo vybraných elektronických médiách

Morálny kódex - prezentácia politických subjektov (1. august - 20. august 2002)

Grafy:

[STV](#)

[TV Markíza](#)

[TA3](#)

[JOJ](#)

[Slovenský rozhlas](#)

[Rádio Twist](#)

[Rádio Expres](#)

[Rádio Okey](#)

4. septembra 2002

Toto je v poradí druhá správa, ktorá reflektuje predvolebné obdobie v médiách a pri hodnotení ktorej MEMO 98, v spolupráci s nezávislým poradným výborom, postupovalo v súlade s kritériami zhrnutými v Morálnom kódexe správania sa médií v predvolebnom období. Obdobie monitoringu zahŕňa posledné tri týždne pred začiatkom oficiálnej volebnej kampane, konkrétne od 1. do 20. augusta 2002. Predmetom monitoringu boli hlavné spravodajské relácie vybraných celoplošných elektronických médií - STV, TV Markíza, TA3, TV Joj, Slovenský rozhlas, Rádio Expres, Rádio Okey a Rádio Twist (vo všetkých rozhlasových médiách boli monitorované poludňajšie a večerné relácie). Sledovanými kategóriami boli:

- priestor venovaný kandidujúcim politickým stranám a hnutiam, ako aj vláde a prezidentovi,
- spôsob, akým boli jednotlivé politické subjekty a ich predstavitelia zobrazovaní.

Všetky médiá, ktoré svojim podpisom podporili spomínaný dokument, tak zároveň aj pochopili hlavný zámer autorov projektu - výzvu na dialóg o novinárskej etike a samoregulácii. Podľa nášho názoru profesionalitu spravodajstva jednotlivých médií posudzujú predovšetkým samotní diváci či poslucháči, čo sa zákonite premietne aj v sledovanosti, príp. počúvanosti daných médií. O to viac oceňujeme ochotu väčšiny uvedených médií, ktoré sa popri dodržiavaní svojich interných zásad a pravidiel nebránia ani spätnej väzbe vo forme názoru nezávislého poradného výboru. Plne však akceptujeme aj rozhodnutie tých médií, ktoré sa rozhodli nepodpísať projekt morálneho kódexu.

- **Vo všetkých médiách naďalej dominuje prezentácia vlády (z televízií najviac v STV - 55,5% a v rádiách Twist a Expres - 53,6%, resp. 53,5%). Zároveň ide stále o najkritizovanejší subjekt (89 negatívnych zmienok v Slovenskom rozhlase a 32 v TV Markíza)**
- **Z politických strán bolo takmer vo všetkých médiách (okrem Rádia Okey) najprezentovanejším subjektom HZDS-ĽS (z televízií v TV Joj - 18,6% a z rádii v Rádiu Twist a v Slovenskom rozhlase - 12,9%, resp. 12,8%). Zo všetkých kandidujúcich strán išlo aj o najnegatívnejšie zobrazenie (30 negatívnych referencií v Rádiu Twist a 7 v TV**

Markíza)

- **Iba pozitívne a neutrálne zmienky odznali pri prezentácii strán DS a DÚ (spolu 11 pozitívnych a 91 neutrálnych zmienok)**
- **Ani sekundu priestoru nedostalo v médiách 6 strán (Béčko-Revolučná robotnícka strana, Ľudová strana, Nezávislá občianska strana nezamestnaných a poškodených, ROSA, Strana za demokratické práva občanov, Ženy a rodina).**
- **Morálny kódex správania sa médií počas volebnej kampane podporil aj denník Nový čas**

Televízie (STV, TV Markíza, TA 3, TV Joj)

Z nášho porovnania vyplýva, že prezentácia vlády a politických strán sa u jednotlivých televízií líši predovšetkým z hľadiska priestoru venovaného týmto subjektom. Dá sa povedať, že televízie aj v predvolebnom období zachovávajú štýl komunikácie, ktorý bol pre ne v oslovovaní divákov typický v predchádzajúcich mesiacoch. Tento spôsob je charakterizovaný predovšetkým niektorými základnými črtami - vstup súkromnej televízie TV Joj v marci tohto roku bol a doteraz stále je spojený s orientáciou na regionálne spravodajstvo, keď neustále prevláda odľahčená prezentácia informácií. Na druhej strane iná súkromná televízia TA 3 si od svojho vzniku udržuje formát spravodajskej televízie so zjavným dôrazom na aktuálne politické dianie. Najdlhšie pôsobiaca súkromná stanica TV Markíza si dlhodobo zachováva spravodajstvo s pomerne významným zastúpením politických príspevkov. Jej vysielanie je od apríla roku 2001 stále viac konfrontované so skutočnosťou, že jej bývalý majiteľ a súčasný spolumajiteľ vstúpil do politiky ako líder novovzniknutej Aliancie nového občana, pričom možnosť vzájomnej previazanosti sa dostáva do pozornosti s blížiacim sa termínom parlamentných volieb.

Pri porovnaní priestoru venovaného politicky relevantným udalostiam počas sledovaných troch týždňov môžeme konštatovať, že vo všetkých televíziách dominovali informácie o predstaviteľoch vlády. Medzi jednotlivými stanicami však existovali dosť významné rozdiely v zastúpení vlády. Najväčší priestor získala vláda v STV, kde im patrila viac ako polovica politicky relevantných príspevkov (presne 55,5%), čo je najviac za celé predvolebné obdobie. Menej to bolo v TV Markíza (40,7%), a takmer rovnako v oboch zvyšných televíziách - v TA 3 31,4% a v TV Joj 31,2%. Zaujímavým sa v tejto súvislosti javí porovnanie tohto priestoru s priestorom, ktorý jednotlivé televízie venovali vláde v poslednom sledovanom období (máj - júl 2002), predovšetkým vzhľadom na fakt, že okrem TA 3 prišlo vo všetkých k zvýšeniu podielu vlády (priestor venovaný vláde bol: STV - 46,3%, TV Markíza - 33,7%, TA 3 - 33% a TV Joj - 25,4%). Znamená to, že v troch televíziách sme v priebehu mesiaca zaznamenali 6 až 9% nárast informácií o vláde, čo pravdepodobne súvisí s úbytkom informácií o jednotlivých politických stranách, keďže s blížiacim sa začiatkom oficiálnej volebnej kampane sa médiá snažia minimalizovať možnosť vysielat' v rozpore s platnou legislatívou. Zákon č. 308/2000 Z.z. o vysielaní a retransmisii totiž zakazuje politickú reklamu, ktorej výklad v spomínanom zákone je problematický a tak médiá radšej volia cestu neinformovania, či iba obmedzeného informovania o akciách politických strán, aby sa vyhli prípadným sankciám.

Hoci väčšina informácií o vláde mala neutrálny charakter, vláda SR bola najnegatívnejšie prezentovaným subjektom, keď na jej adresu odznalo v sledovanom období 239 negatívnych zmienok, najviac v TV Markíza (32) a najmenej v TV Joj (6).

Pokiaľ ide o samotné politické strany, najprezentovanejším subjektom bolo vo všetkých televíziách HZDS-LS (najviac v TV Joj - 18,6% a najmenej v TV Markíza - 12,1%). Informácie o tomto subjekte boli predovšetkým neutrálne a negatívne, pričom najviac kritických zmienok odznalo na TV Markíza (7). STV a TA 3 zobrazili HZDS výlučne v neutrálnom duchu.

Z ostatných strán mali významné zastúpenie ešte Smer (najviac v TA 3 - 13,3% a najmenej v TV Joj -

3,5%) s prevažne neutrálnou prezentáciou (okrem TV Markíza, kde prevládali negatívne zmienky), ANO (9% v TA 3 a 1,9% v STV), kde išlo o vyváženú, príp. mierne pozitívnu prezentáciu (v TV Markíza a v TA 3), KDH (7,9% v TV Markíza a 1,6% v STV) s vyváženým zobrazením vo všetkých televíziách, SDKÚ (7,1% v TV Markíza a 0,5% v STV) s vyrovnanou prezentáciou vo všetkých médiách s výnimkou TV Markíza, kde jednoznačne prevládali informácie pozitívneho charakteru. Zobrazenie SDKÚ sa v sledovanom období diametrálne odlišovalo od trendu, ktorý bol v TV Markíza v tejto súvislosti zaznamenaný v takmer všetkých predchádzajúcich mesiacoch, keď najpozitívnejšie zobrazovanou stranou bola dlhodobo Aliancia nového občana (v tomto období bola ANO druhou najpozitívnejšie prezentovanou stranou).

Z hľadiska kvalitatívnej analýzy bola STV médiom s najnižším podielom informácií s pozitívnu alebo negatívnou konotáciou (takmer výlučne neutrálne zmienky), naopak televíziou s najvýraznejším zastúpením takýchto referencií bola TV Markíza.

Kandidujúce politické zoskupenia mali rozdielne zastúpenie v jednotlivých televíziách - najviac ich dostalo priestor v spravodajskej TA3 (17), naopak najmenej vo verejnoprávnej STV a rovnako aj v TV Markíza (po 14). Ani v jednej televízii nezaznela jediná zmienka na adresu 7 strán: Béčko-Revolučná robotnícka strana, Ludová strana, Nezávislá občianska strana nezamestnaných a poškodených, ROMA, ROSA, Strana za demokratické práva občanov a Žena a rodina.

Rádiá (Slovenský rozhlas, Rádio Expres, Rádio Okey a Rádio Twist)

Pokiaľ ide o rádiá, táto správa po prvýkrát zahŕňa aj výsledky monitoringu Rádiá Expres a Rádiá Okey, ktoré rozšírili skupinu monitorovaných médií v súvislosti s projektom Morálneho kódexu správania sa médií. Z tohto dôvodu nie je preto zatiaľ možné urobiť komparáciu s predchádzajúcim monitorovaným obdobím.

Podobne ako pri televíziách, aj v oblasti rozhlasových staníc je už dlhodobejšie signifikantnou skutočnosť, že vláda SR je prezentovaná na najväčšom priestore, takmer na polovici spravodajského priestoru (v posledných obdobiach tomu tak bolo v Slovenskom rozhlase, ako aj v Rádiu Twist). Tento fakt zostal zachovaný aj v období do 1. do 20. augusta 2002, pričom podobná forma prezentácie bola zaznamenaná aj u Rádiá Expres a Okey. Priestor, ktorý vláde poskytli jednotlivé rádiá, bol pritom veľmi podobný - na najväčšom priestore bola zobrazená vláda v rádiách Expres a Twist (53,6%, resp. 53,5%), na najmenšom v Rádiu Okey (44,9%).

Väčšina informácií o vláde mala podobne ako v televíziách neutrálny charakter, pokiaľ ide o kvalitu prezentovaných informácií, odlišovali sa Rádio Expres s Rádiom Twist na jednej a Slovenský rozhlas s Rádiom Okey na druhej strane. Zatiaľ čo prvá dvojica informovala o vláde vyvázene (pomer pozitívnych a negatívnych referencií o vláde bol takmer úplne rovnaký), v druhej dvojici rádií jednoznačne prevažovali zmienky negatívneho charakteru (v Slovenskom rozhlase bol počet negatívnych zmienok na adresu vlády najvýraznejší zo všetkých médií - 89).

Prezentácia kandidujúcich politických strán a hnutí sa v porovnaní s televíznymi médiami vyznačovala mierne odlišným zobrazením, najprezentovanejším subjektom bolo ale rovnako HZDS-LS (s výnimkou Rádiá Okey, kde bolo až piatym spomedzi politických strán). Najväčší priestor získalo v Rádiu Twist (12,9%) a najmenší v Rádiu Okey (6%). Pokiaľ ide o kvalitatívnu stránku týchto informácií, zobrazenie tohto subjektu bolo vo všetkých rádiách neutrálne a pritom prevažovali kritické referencie nad pozitívnymi.

Ďalšími významne prezentovanými politickými stranami boli predovšetkým KDH (najviac v Rádiu Okey - 7,1% a najmenej v Slovenskom rozhlase - 4,4%), pričom išlo o vyrovnaný obraz, SDL s SOP a SDSS (najviac v Rádiu Expres - 7,6% a najmenej v Rádiu Okey - 1,7%) s vyváženým zobrazením

(okrem Slovenského rozhlasu, kde prevažovali negatívne zmienky), SNS (najviac v Rádiu Okey - 9,7% a najmenej v Rádiu Expres - 1,4%), pričom výrazne prevažovali kritické informácie v Rádiu Okey a v Slovenskom rozhlase.

Aj rádiá zatiaľ pristúpili odlišne k poskytnutiu priestoru kandidujúcim subjektom - najviac ich dostalo priestor vo verejnoprávnom Slovenskom rozhlase (17), naopak najmenej v Rádiu Expres (13). Ani v jednom z rádií nebola zaznamenaná ani jediná zmienka na adresu 9 strán: Běčko-Revolučná robotnícka strana, Lavicový blok, Ľudová strana, Nezávislá občianska strana nezamestnaných a poškodených, ROSA, Slovenská národná jednota, Strana za demokratické práva občanov, Strana zelených na Slovensku a Žena a rodina.

*Projekt Morálneho kódexu správania sa médií počas volebnej kampane zatiaľ podporili:
Médiá: STV, TV Markíza, TA3, Rádio Twist, Rádio Expres, Rádio Okey, Národná obroda a Nový čas
Politické strany: HZDS, Smer, ANO, SMK, SDKÚ, HZD, KDH, SNS, PSNS, SDL a SDA*

Správu aj súvisiace grafy nájdete na našich internetových stránkach: www.memo98.sk a www.infovolby.sk

Vytvorenie tejto správy bolo podporené National Endowment of Democracy, Freedom House a British Embassy.